

राजपत्रित अधिकाऱ्यांच्या विभागीय चौकशा कंत्राटी तत्वावरील सेवानिवृत्त चौकशी अधिकाऱ्यांकडे सोपविण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
शासन निर्णय क्र. विचौअ-१६१८/प्र.क्र.१२/११-अ
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २१ मे, २०१८

- वाचा :** (१) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक-सीडीआर- ११८७/१५८१/४५/अकरा, दिनांक २९ डिसेंबर, १९८८.
(२) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक-एसपीओ- २८०४/प्र.क्र.११/२००४/११-अ, दिनांक २६ मे, २००६.
(३) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्र. एसपीओ- २८०७/ प्र.क्र. २१/०७/११-अ, दिनांक २८ ऑक्टोबर, २००९
(४) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. वशिअ- १३१७/ प्र.क्र.५१/११, दिनांक २१ जुलै, २०१७

प्रस्तावना :

शासकीय अधिकारी/कर्मचाऱ्यांविरुद्ध सुरु असलेली विभागीय चौकशीची प्रकरणे सोपविण्यासाठी संदर्भाधीन शासन निर्णय क्रमांक (१) अनुसार प्रादेशिक विशेष अधिकारी, विभागीय चौकशा (गट “अ” व “ब” करिता) आणि जिल्हा चौकशी अधिकारी, विभागीय चौकशा (गट “क” व “ड” करिता) ही पदे सामान्य प्रशासन विभागाच्या नियंत्रणाखाली निर्माण करण्यात आली होती. तथापि, राज्यातील अनेक जिल्हा चौकशी अधिकारी व प्रादेशिक विशेष अधिकारी यांची पदे दीर्घकाळ रिक्त राहिल्यामुळे व्यपगत झाल्याने विभागीय चौकशीची प्रकरणे मोठ्या प्रमाणात प्रलंबित राहत होती. प्रकरणांची वाढती संख्या व प्रकरणे तातडीने निकाली निघावीत यासाठी प्रादेशिक विशेष अधिकारी व जिल्हा चौकशी अधिकारी यांच्या कक्षेतील सर्व प्रकरणे दिनांक १ जुलै, २००६ पासून कंत्राटी पध्दतीने नेमलेल्या सेवानिवृत्त अधिकाऱ्यांकडे सोपवून निकाली काढण्याचा निर्णय संदर्भाधीन शासन निर्णय क्रमांक (२) अन्वये घेण्यात आला. त्यानुसार कंत्राटी तत्वावरील सेवानिवृत्त चौकशी अधिकाऱ्यांच्या सेवा विविध विभागांनी उपयोगात आणल्या. चौकशी अधिकाऱ्यांच्या उक्त कार्यपध्दतीबाबत विविध विभागांकडून आलेल्या शिफारशी लक्षात घेवून शासनाने संदर्भाधीन शासन निर्णय क्रमांक (३) अन्वये नव्याने यंत्रणा निर्माण केली. यानुसार गट “अ” व गट “ब” राजपत्रित अधिकाऱ्यांची विभागीय चौकशीची प्रकरणे प्रादेशिक विभागीय चौकशी अधिकारी यांच्याकडे सोपविण्यात यावीत असा निर्णय शासनाने घेतला. त्यानुसार महसूल विभाग स्तरावर मुंबई, नाशिक, नागपूर, अमरावती, औरंगाबाद

आणि पुणे या ठिकाणी प्रादेशिक विभागीय चौकशी अधिकाऱ्यांची कार्यालये निर्माण करण्यात आली. परंतु शासनाच्या असे निदर्शनास आले की, सदरील पदे नियमितरित्या भरली न गेल्यामुळे मोठ्या प्रमाणात विभागीय चौकशीची प्रकरणे अहवालासाठी प्रलंबित आहेत. तसेच न्यायालयाकडूनही सदरहू प्रकरणे वेळेत निकाली काढण्याबाबतच्या सूचना शिस्तभंगविषयक प्राधिकारी यांना प्राप्त झाल्या आहेत.

वरील बाबीची दखल घेऊन शासनाने संदर्भाधीन शासन निर्णय क्रमांक (४) येथील आदेशान्वये विभागीय चौकशांच्या प्रकरणांचा त्वरेने निपटारा करण्यासंदर्भात उपाययोजना सुचविण्यासाठी तत्कालिन सचिव व विशेष चौकशी अधिकारी-२ यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नियुक्त केली होती. समितीने त्यांच्या अहवालामध्ये गट “अ” व “ब” संवर्गातील अधिकाऱ्यांच्या विभागीय चौकशांची नवीन प्रकरणे सोपविण्यासाठी कंत्राटी तत्वावरील अधिकाऱ्यांची नियुक्ती करण्याची शिफारस केली आहे. त्याचप्रमाणे केंद्र शासनाच्या डिपार्टमेंट ऑफ पर्सोनेल अँड ट्रेनिंग विभागाने केंद्र शासनाच्या अखत्यारीतील अधिकाऱ्यांची विभागीय चौकशीची प्रकरणे सोपविण्यासाठी दिनांक १५ सप्टेंबर, २०१७ च्या कार्यालयीन ज्ञापनाद्वारे कंत्राटी तत्वावर चौकशी अधिकारी नियुक्त करण्याची कार्यपध्दती विहित केली आहे. राज्य शासनाने नेमलेल्या समितीच्या वरील शिफारशीचा विचार करुन, गट “अ” व “ब” मधील राजपत्रित अधिकाऱ्यांच्या विभागीय चौकशीची नव्याने उद्भवणारी प्रकरणे चौकशीसाठी कंत्राटी चौकशी अधिकाऱ्यांकडे सोपविण्याच्या दृष्टीने पूरक यंत्रणा निर्माण करणे आणि यासंबंधी कार्यपध्दती विहित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

सध्या अस्तित्वात असलेल्या गट “अ” (ग्रेड पे रु.७६०० पेक्षा कमी) व गट “ब” मधील राजपत्रित अधिकारी यांच्या विरुद्धच्या विभागीय चौकशी प्रकरणी अहवाल सादर करण्यासाठी अस्तित्वात असलेल्या यंत्रणेत व कार्यपध्दतीत सुधारणा करण्यात येत असून यासंदर्भात सुधारीत पध्दत खालीलप्रमाणे राहिल:

- (१) गट “अ” (ग्रेड पे रु.७६०० पेक्षा कमी) व “ब” मधील अधिकाऱ्यांविरुद्धची विभागीय चौकशीची नव्याने उद्भवणारी प्रकरणे निकाली काढण्यासाठी मंत्रालयीन उपसचिव वा समकक्ष अथवा त्यावरील वेतनश्रेणीतील पदावरून सेवानिवृत्त झालेल्या अधिकाऱ्यांचे पॅनल तयार करुन या पॅनलमधील सेवानिवृत्त अधिकाऱ्यांची कंत्राटी चौकशी अधिकारी म्हणून नेमणूक करुन त्यांच्याकडे विभागीय चौकशीची प्रकरणे सोपविण्यात यावीत.

(२) तसेच प्रादेशिक विभागीय चौकशी अधिकारी यांचेकडे विभागीय चौकशीची प्रकरणे सोपविण्याची सध्या अंमलात असलेली कार्यपध्दती यापुढेही सुरु राहिल.

(३) गट “क” व गट “ड” कर्मचाऱ्यांच्या बाबतीत विभागीय चौकशी प्रकरणे सोपविण्यासाठी सध्या अस्तित्वात असलेली कंत्राटी चौकशी अधिकारी नियुक्ती करण्याची कार्यपद्धती यापुढेही चालू राहिल.

(४) शिस्तभंगविषयक प्राधिकारी यांनी कंत्राटी चौकशी अधिकारी म्हणून काम करू इच्छिणाऱ्या सेवानिवृत्त अधिकाऱ्यांकडून सोबत जोडलेल्या प्रपत्रामध्ये इच्छुकता मागवावी. सदर सेवानिवृत्त अधिकाऱ्यांची विभागीय चौकशी झाली असल्यास त्याला शिक्षा झालेली नसावी किंवा अशा अधिकाऱ्यांविरुद्ध विभागीय चौकशी प्रलंबित नसावी. तसेच शिस्तभंगविषयक प्राधिकार्यांच्या मते त्याची सचोटी वादातीत असावी.

(५) प्रशासकीय विभागाने शिस्तभंगविषयक प्राधिकारी म्हणून तात्काळ विहित प्रपत्रामध्ये सेवानिवृत्त अधिकारी यांची इच्छुकता मागवून त्यातील पात्र अधिकाऱ्यांचे अर्ज पॅनलमध्ये अंतर्भूत करण्यासाठी सामान्य प्रशासन विभागाकडे सादर करावेत. सामान्य प्रशासन विभागामार्फत पात्र ठरलेल्या अधिकाऱ्यांचे एकत्रितपणे पॅनल तयार करून तत्संबंधी आदेश निर्गमित करण्यात येतील.

२. सेवानिवृत्त झालेल्या अधिकाऱ्यांची कंत्राटी चौकशी अधिकारी म्हणून नेमणुकीसंदर्भात अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे आहेत:

(अ) (I) कंत्राटी चौकशी अधिकारी म्हणून नेमावयाच्या अधिकाऱ्यांनी ते ज्या प्रकरणी विभागीय चौकशी करणार आहेत त्या चौकशी प्रकरणामध्ये त्यांचा कोणत्याही प्रकारे अपचारी वा प्रकरणाशी प्रत्यक्ष अथवा अप्रत्यक्ष संबंध आलेला नाही व त्या चौकशी प्रकरणामध्ये कोणत्याही प्रकारचे हितसंबंध नाहीत असे शपथपत्र देणे बंधनकारक राहिल.

(II) सदर कंत्राटी चौकशी अधिकारी त्यास प्राप्त झालेल्या विभागीय चौकशी प्रकरणामधील कागदपत्र, माहिती अथवा सांख्यिकीय माहिती याचा वापर फक्त विभागीय चौकशी प्रकरणाचा अहवाल तयार करण्यासाठी करील व सर्व माहिती गोपनीय ठेवील.

(ब) कंत्राटी चौकशी अधिकारी हे चौकशीचे कामकाज संपल्यानंतर उक्त चौकशी प्रकरणांची सर्व कागदपत्रे/अभिलेख शिस्तभंगविषयक प्राधिकारी यांच्याकडे चौकशी अहवालासह परत सोपवतील. सदरील

कंत्राटी चौकशी अधिकारी ४ महिन्यांच्या आत आपला चौकशी अहवाल शिस्तभंगविषयक प्राधिकारी यांच्याकडे सादर करील. अपवादात्मक प्रकरणी योग्य ती कारणमिमांसा नमूद करुन चौकशी अधिकारी यांनी शिस्तभंगविषयक प्राधिकारी यांच्याकडून दोन महिन्यांची मुदतवाढ घ्यावी.

(क) कंत्राटी चौकशी अधिकारी यांनी चौकशी प्रकरणांचा प्राथम्यक्रम न्यायालयीन प्रकरणे, सेवानिवृत्त अधिकाऱ्यांची प्रकरणे, १ वर्षांच्या आत सेवानिवृत्त होणाऱ्या अधिकाऱ्यांची प्रकरणे व सर्वसाधारण प्रकरणे असा ठेवून त्यानुसार प्रकरणे निकाली काढावीत.

(ड) कंत्राटी चौकशी अधिकारी यांना खालीलप्रमाणे मानधन अनुज्ञेय राहिल:

- एका विभागीय चौकशी प्रकरणामध्ये १ अपचारी असल्यास रुपये १८,०००/- व अपचाऱ्यांची संख्या वाढल्यास प्रती अपचारी रुपये ३०००/- या प्रमाणे कमाल रुपये ३०,०००/- इतके रक्कम अनुज्ञेय राहिल.
- वरील संपुर्ण रक्कम ही चौकशी अधिकारी यांनी चौकशी अहवाल सादर केल्यानंतर १५ दिवसांच्या आत शिस्तभंगविषयक प्राधिकारी यांच्या कार्यालयाने प्रदान करावी.
- वरील मानधनाव्यतिरिक्त चौकशीच्या कामासाठी चौकशी अधिकाऱ्याने स्वतः नियुक्त केलेल्या लिपिक/टंकलेखक यांच्या सेवेपोटी रुपये ३०००/- एवढी अतिरिक्त ठोक रक्कम शिस्तभंगविषयक प्राधिकाऱ्याने मंजूर करावी.
- कंत्राटी चौकशी अधिकारी यांना प्रत्येकी चौकशी प्रकरणी रुपये १०००/- एवढ्या मर्यादेत प्रवास भत्यापोटी कराव्या लागणाऱ्या खर्चाच्या रकमेची प्रतिपूर्ती देय राहिल.

(इ) कंत्राटी चौकशी अधिकारी यांनी सादर केलेल्या सुरवातीच्या २ अहवालांचे संबंधित शिस्तभंगविषयक प्राधिकाऱ्याकडून मुल्यांकन करण्यात येईल व या मुल्यांकनांती कंत्राटी चौकशी अधिकाऱ्याच्या अहवालाचा दर्जा योग्य प्रतीचा नसल्यास त्याला पॅनल वरुन निष्काषित करण्याबाबत शिस्तभंगविषयक प्राधिकारी सामान्य प्रशासन विभागाकडे प्रस्तावित करेल.

(ई) चौकशी अधिकारी आणि शिस्तभंगविषयक प्राधिकारी यांच्या दरम्यान मतभेद निर्माण झाल्यास/ काही प्रश्न उद्भवल्यास त्याबाबत सामान्य प्रशासन विभागास प्रस्तावित करावे व त्यावर सामान्य प्रशासन विभागाने दिलेला निर्णय अंतीम राहिल.

(फ) कंत्राटी चौकशी अधिकारी नेमत असताना त्यांच्याकडे त्या अधिकाऱ्याने सेवेत असताना ज्या ज्या विभागांकडे काम केलेले आहे त्या विभागांकडील प्रकरणे चौकशीसाठी त्यांच्याकडे सोपवू नयेत.

(ग) कंत्राटी चौकशी अधिकारी यांच्या नेमणुकीसाठी त्यांची कमाल वयोमर्यादा ७० वर्ष एवढी राहिल.

(ह) काही प्रकरणांमध्ये प्रशासकीय विभागास/शिस्तभंगविषयक प्राधिकाऱ्यास आवश्यक वाटल्यास सेवेत असणाऱ्या (रुपये ७६००/- वा त्यापेक्षा अधिक ग्रेड पे धारण करणाऱ्या) अधिकाऱ्यामार्फत चौकशी करून घ्यावी. मात्र या अधिकाऱ्यांचा उक्त विभागीय चौकशी प्रकरणामध्ये कोणताही प्रत्यक्ष अथवा अप्रत्यक्ष संबंध आलेला नसावा व तसे शपथपत्रही सदर अधिकाऱ्याकडून शिस्तभंगविषयक प्राधिकारी यांनी प्रकरण सोपविण्यापूर्वी प्राप्त करून घ्यावे.

सदर सेवेत असणाऱ्या अधिकाऱ्यांनी प्रकरणांची चौकशी करताना आपले मूळ काम सांभाळून विभागीय चौकशीची प्रकरणे निकाली काढावयाची आहेत व अशा अधिकाऱ्यांनी एका वेळी एकापेक्षा जास्त प्रकरणे हाताळू नयेत.

३. यापूर्वी शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, दिनांक २८ ऑक्टोबर, २००९ नुसार गट “क” आणि “ड” मधील कर्मचाऱ्यांची विभागीय चौकशी प्रकरणे निकाली काढण्यासाठी अंमलात असलेली कंत्राटी चौकशी अधिकारी नेमण्याची पध्दत पूर्ववत सुरु राहिल. त्यासाठी शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, दिनांक १६ फेब्रुवारी २०१५ नुसार विहित केलेले मानधन त्यांना लागू राहिल.

४. गट “अ” (ग्रेड पे रु.७६०० पेक्षा कमी) व “ब” संवर्गासाठी कंत्राटी चौकशी अधिकाऱ्यांचे पॅनल तयार झाल्यानंतर शिस्तभंगविषयक प्राधिकाऱ्यांना नव्याने उद्भवणाऱ्या विभागीय चौकशीच्या प्रकरणांसह, म.ना.से. (शिस्त व अपील) नियम, १९७९ च्या नियम ७ (१) (क) अनुसार प्रादेशिक विभागीय चौकशी अधिकारी यांच्याकडील तातडीची असलेली प्रलंबित विभागीय चौकशीची प्रकरणे कंत्राटी चौकशी अधिकारी यांचेकडे सोपविता येतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८०५२२१६०५३७५४०७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(मुकेश खुल्लर)
अपर मुख्य सचिव (सेवा)

प्रति,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव
२. मा. अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा यांचे सचिव
३. मा. सभापती, महाराष्ट्र विधानसभा यांचे सचिव
४. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
५. मा. विरोधी पक्षनेते, महाराष्ट्र विधानसभा
६. मा. विरोधी पक्षनेते, महाराष्ट्र विधानपरिषद,
७. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय मुंबई
८. अपर मुख्य सचिव (गृह), मंत्रालय मुंबई
९. प्रधान सचिव व विधी परामर्शी, विधी व न्याय विभाग
१०. अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव (सेवा), सामान्य प्रशासन विभाग
११. शासनाचे सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव
१२. सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव / स्वीय सहायक
१३. सर्व विभागीय आयुक्त,
१४. सर्व जिल्हाधिकारी,
१५. महासंचालक, लाचलुचपत प्रतिबंधक विभाग
१६. *प्रबंधक, उच्च न्यायालय (मुळ शाखा), मुंबई
१७. *प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अपील शाखा), मुंबई
१८. *प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई
१९. *सचिव, महाराष्ट्र विधानसभा सचिवालय, मुंबई,
२०. *सचिव, महाराष्ट्र विधानपरिषद सचिवालय, मुंबई,
२१. *सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई,

२२. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मुंबई (५ प्रती)
२३. सर्व विधानमंडळ सदस्य,
२४. विधीमंडळ ग्रंथालय, विधानभवन, मुंबई (१० प्रती)
२५. सर्व मंत्रालयीन विभाग,
२६. सर्व मंत्रालयीन विभागाच्या नियंत्रणाखालील सर्व विभाग प्रमुख/ कार्यालय प्रमुख,
२७. सामान्य प्रशासन विभागातील सर्व कार्यासने,
२८. निवडनस्ती
२९. *पत्राने

सेवानिवृत्त अधिकाऱ्यांनी कंत्राटी चौकशी अधिकारी म्हणून नियुक्तीकरीता सादर करावयाचा विहित नमुन्यातील अर्ज :

- १) अधिकाऱ्याचे नाव.
- २) जन्मदिनांक
- ३) सेवानिवृत्तीचा दिनांक
- ४) सेवानिवृत्तीच्या वेळी धारण केलेले पद.
- ५) ज्या विभागातून सेवानिवृत्त झाले तो विभाग.
- ६) यापुर्वी चौकशी अधिकारी म्हणून काम केले आहे काय?
- ७) काम केले असल्यास, त्याचा तपशील.
- ८) सेवेत असताना शिक्षा झालेली आहे काय?
- ९) असल्यास, त्याचा तपशील.

नाव /स्वाक्षरी.

कायमचा पत्ता:

दुरध्वनी / भ्रमणध्वनी क्रमांक :